

MURIEL BARBERY

Skutočne nové je to, čo napriek času nestarne.

S ELEGANCIOU
JEŽKA

Ljndeni

S eleganciou ježka

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Muriel Barbery
S eleganciou ježka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

S ELEGANCIU JEŽKA

MURIEL BARBERY

S ELEGANCIOU
JEŽKA

Z francúzštiny preložila Jarmila Pospěchová

Ljndeni

Stéphanovi, s ktorým som napísala túto knihu

MARX

(Predslov)

1

Kto seje túžbu

„Marx totálne zmenil môj pohľad na svet,“ pochválil sa mi dnes ráno mladý Pallières, ktorému zvyčajne nestojím ani za pozdrav.

Antoine Pallières, perspektívny dedič dôstojného rodinného impéria, je synom jedného z mojich ôsmich zamestnávateľov. Najmladší nepodarok nóbl buržoáznej rodiny obchodníkov – ktorí sa, samozrejme, rozmnožujú cnostne a výhradne štikútavkou – bol taký nadšený zo svojho filozofického objavu, že sa oň so mnou podelil akosi bez rozmýšľania. Veď pracujúca trieda sa Marxovej filozofii rozumie asi ako hus pivu, no nie? Text je náročný, jazyk prepracovaný, štýl britký, tézy komplexné.

Nechýba veľa a skoro sa hlúpo prezradím.

„Mali by ste si prečítať *Nemeckú ideológiu*,“ poradím tomu exemplárnemu kreténovi v trojštvrťovom kabáte jedľovozelenej farby.

Ak chcete pochopiť Marxa a prísť na to, prečo sa mýli, skúste si prečítať *Nemeckú ideológiu*. Táto kniha je antropologickým základom, z ktorého vychádzajú všetky moderné inšpirácie o novom zriadení sveta a z ktorého vyplýva jedno ponaučenie: ľudia žijúci iba pre túžbu by urobili lepšie, keby sa radšej

držali svojich potrieb. Vo svete, kde nezdravý luxus túžby dostane stopku, sa môže zrodiť nové spoločenské usporiadanie zbavené bojov, útlaku a zhubných hierarchií.

„Kto seje túžbu, žne útlak,“ zamrmlam si popod nos, akoby boli moje slová určené len kocúrovi.

Antoine Pallières sa na mňa podozrievavo zahľadí sponad nechutného zárodku fúzikov, ktoré ani v najmenšom nepripomínajú mačkovitú šelmu. Zrejme uvažuje, či nemá halucinácie. Ako vždy ma však zachráni fakt, že ľudia zatvárajú oči pred všetkým, čo nezapadá do ich zaužívaných predstáv. Domovníčky predsa nečítajú *Nemeckú ideológiu*, a teda by v žiadnom prípade nemohli parafrázovať jedennástu tézu o Feuerbachovi. A ak by predsa len, dotyčná domovníčka by musela nebezpečne poškuľovať po rozvrate a zapredať sa diablu v podobe odborového hnutia. Antoinovi Pallièresovi a ľuďom z jeho spoločenskej vrstvy by ani vo sne nenapadlo, že by čosi také mohla čítať čisto kvôli intelektuálnemu pôžitku.

„Pozdravte matku,“ zašomrem a zatvorím mu dvere pred nosom v nádeji, že sila tisícročných predsudkov urobí svoje a mladý Pallières rýchlo vypustí z hlavy dve predchádzajúce vety nehodné domovníčky.

2

Zázraky Umenia

Volám sa Renée. Mám päťdesiatštyri rokov. Už dvaťsaťsedem rokov som domovníčkou v peknej súkromnej rezidencii s vnútorným dvorom a so záhradou na ulici de Grenelle číslo 7, kde sa nachádza osem luxusných bytov – všetky sú obývané a všetky sú obrovské. Som vdova, nízka, nepekná, pri tele, trápia ma halluxy a v niektoré rána mi tak smrdí z úst, že sa sama sebe hnusím. Nikdy som neštudovala, vždy som bola chudobná, nenápadná a bezvýznamná. Žijem sama, len s mačkou, vlastne tučným lenivým kocúrom, ktorý nemá nijakú zvláštnu vlastnosť, ak neberieme do úvahy, že keď je mrzutý, smrdia mu laby. Ani on, ani ja sa nijako nesnažíme zapadnúť do kruhu takých, ako sme my. Hoci som zdvorilá, zriedkavo bývam milá, takže ľudia ma nemajú radi, no tolerujú ma, pretože spĺňam ich zažívanú a naprieč všetkými vrstvami rozšírenú spoločenskú predstavu o domovníčke. Skrátka, som jedno z tých koliesok, ktoré udržujú v pohybe celosvetovú ilúziu, podľa ktorej život má zmysel, ktorý sa dá ľahko nájsť. Kdesi je napísané, že domovníčky sú staré, nepekné a nevrle, a podobne je rovnakou hlúpuou čiernou kriedou v nejakom komíne napísané

aj to, že domovníčky majú veľké vrtošivé mačky, ktoré celý deň predriemu na vankúšoch s háčkovanými obliečkami.

A niekde sa určite píše aj to, že domovníčky celé dni pozerajú televíziu, zatiaľ čo ich tučné mačky podriemkávajú a vo vestibule je cítiť dusené hovädzie so zeleninou, varenú kapustu alebo ragú z fazule a mäsa. Mám obrovské šťastie, že môžem byť domovníčkou v dome s vysokým štandardom. Bolo pre mňa také nedôstojné variť tieto odporné pokrmy, že intervencia pána de Brogliho, štátneho radcu z prvého poschodia, o ktorej svojej žene povedal, že bola nanajvýš zdvorilá, no konzekventná, s cieľom raz a navždy odstrániť tieto plebejské zápachy, bola pre mňa neskutočnou úľavou, čo som sa zo všetkých síl snažila zamaskovať výrazom vynútenej poslušnosti.

To bolo pred dvadsiatimi siedmimi rokmi. Odvtedy chodím každý deň k mäsiarovi, kúpim uňho plátok šunky alebo teľacej pečene, strčím si ho do sieťovky medzi balíček rezancov a zväzok mrkvy. Ostentatívne vystavujem tieto potraviny chudobných, o ktorých sa hovorí, že nesmrdia, lebo ja som chudobná v dome bohatých a takto živím všeobecne akceptované kliše a zároveň aj svojho kocúra Leva, ktorý je tučný len preto, lebo konzumuje jedlo, ktoré bolo určené mne, a hlučne si pochutnáva na údeňinách a makarónoch s maslom, zatiaľ čo ja môžem nerušene uspokojovať svoje chuťové poháriky bez toho, aby niekto niečo tušil.

S televíziou to bol tvrdší oriešok. Keď ešte žil môj manžel, bolo to bez problémov, lebo mal televízor stále zapnutý, takže s tým som si nemuse-

la robiť starosti. Zvuky z neho prenikali aj do vestibulu, čo dokonale stačilo na udržiavanie divadla o spoločenskej hierarchii, no po Lucienovej smrti som musela vymyslieť spôsob, ako v tejto ilúzii pokračovať. Kým žil, zbavoval ma tejto nespravodlivej povinnosti, po jeho smrti som síce prišla o jeho nekultúrnosť, no tá bola pre mňa vítanou hradbou pred podozrením okolia.

Zachránili ma moderné technológie.

Na infračervený mechanizmus som pripojila zvonček, ktorý ma upozorní na každého, kto prechádza vstupnou halou, takže už nikto nemusí zvoniť na ozajstný zvonček, aby som sa dozvedela o jeho prítomnosti, hoci som ďaleko. To znamená, že sa zdržiam v zadnej miestnosti svojho domovného bytu, tam trávim najviac voľného času a chránená pred zvukmi a zápachmi, ktoré prináša moje povolanie, si môžem žiť podľa svojho gusta a pritom mať k dispozícii všetky informácie, ktoré sú životne dôležité pre každú strážnu službu: kto vchádza, kto vychádza, s kým a kedy.

A tak obyvatelia domu prechádzajúci cez halu počuli len tlmené zvuky, ktoré k nim doliehali a podľa ktorých vedeli, že televízor je zapnutý, a možno si aj predstavovali domovničku spokojne vyvalenú pred ním. A zatiaľ ja, spokojne ukrytá vo svojom pelechu, som nepočula nič, no vedela som, že niekto prechádza cez vestibul. Vo vedľajšej miestnosti som nakukla cez svetlík, ktorý bol presne oproti schodom, zatiahnutý bielou mušelínovou záclonkou, a identifikovala som dotyčného.

Keď neskôr prišla éra videokaziet a potom éra božských dévedéčok, bolo to ešte lepšie. Keďže nie

je bežné, aby domovníčka so zatajeným dychom sledovala *Smrť v Benátkach* a aby sa z jej bytu ozýval Mahler, siahla som do manželských úspor, ktoré sme tak ťažko nazhromaždili, kúpila som ešte jeden prijímač a umiestnila ho do svojej skrýše. A zatiaľ čo v prednej miestnosti hulákal televízor – môj komplic, ktorý ma ušetril hlúpostí pre vymyté mozgy –, ja som si so slzami v očiach vychutnávala zázraky Umenia.

Hlboká myšlienka č. 1

*Vyletieť k hviezdám
A ako zlaté rybky
V guli zahynúť*

Dospelí si očividne z času na čas nájdú chvíľku na to, aby si sadli a popremýšľali o katastrofe, na ktorú sa premenili ich životy. Nechápavo lamentujú a ako muchy, ktoré neustále narážajú do toho istého okna, sa zmietajú, trpia, slabnú, klesajú na duchu a premýšľajú o spleti udalostí, ktoré ich priviedli tam, kam sa nikdy neplánovali dostať. Tí najinteligentnejší si z toho dokonca vytvorili náboženstvo: och, tá opovrhnutiahodná prázdnota buržoáznej existencie! Podobní cynici sa nájdú aj medzi ľuďmi, ktorých otec pozýva na večeru: „Čo sa stalo s našimi detskými snami?“ pýtajú sa sklamane a alibisticky. „Niekam odleteli, život je pes.“ Neznášam túto falošnú múdrosť dospelosti. Všetci sú totiž rovnakí, sú ako deti, ktoré nechápu, čo sa im stalo, a hrajú sa na drsných, hoci majú slzy na krajíčku.

A pritom je to také jednoduché. Problém je v tom, že deti veria tomu, čo im narozprávajú dospelí, a keď neskôr vyrastú, pomstia sa tak, že oklamú vlastné deti.

Fráza, že život má zmysel, ktorý poznajú len dospelí, je celosvetová lož, ktorej je každý nútený veriť. Keď ako dospelí pochopíme, že to nie je pravda, je už neskoro. Závoj tajomstva ostáva neporušený, ale všetku dostupnú energiu sme už dávno premrhali na hlúposti. Neostáva nám teda nič iné, len byť voči tomu absolútne imúnni, snažiť sa zakryť skutočnosť, že v živote nenachádzame žiadny zmysel a klameme aj vlastné deti, aby sme ešte viac presvedčili sami seba.

Všetci ľudia, s ktorými sa stretáva moja rodina, prešli tou istou cestou: v mladosti hľadali spôsoby, ako zužitkovať svoju inteligenciu, snažili sa zo štúdia vyťažiť maximum a zabezpečiť si vysokú pozíciu, a potom strávia zvyšok života zhrozene sa pýtajúc, prečo toľké nádeje vyústili do takej zbytočnej existencie. Ľudia sú presvedčení, že vyletia k hviezdám, a skončia ako zlaté rybky v guľatom akváriu. Premýšľam o tom, či by nebolo lepšie učiť deti už od útleho veku, že život je nezmyselný. V detstve by síce prišli o niekoľko pekných chvíľ, zato v dospelosti by im to ušetrilo kopu času, nehovoriac o tom, že by sme sa vyhli aspoň jednej traume – bezcieľnému plávaniu v guľatom akváriu.

Mám dvanásť rokov a bývam v luxusnom byte na ulici de Grenelle číslo 7. Moji rodičia sú bohatí, moja rodina je bohatá, ja so sestrou sme teda teoreticky tiež bohaté. Môj otec je poslanec, predtým bol ministrom, a bez pochyb skončí veľmi vysoko, možno ako predseda Národného zhromaždenia. Moja matka... nuž, ako to povedať, matka nie je práve najostrejšia ceruzka v peračníku, ale je vzdelaná. Má doktorát z literatúry. Jej pozvánky na večere sú bezchybné a celé dni nás zahlcuje literárnymi narážkami („Co-

lombe, nehraj sa na Guermantovcov...“ alebo: „Miláčik, už si ako Sanseverina...“).

Napriek tomu, napriek všetkému tomuto šťastiu a tomuto bohatstvu už veľmi dlho viem, že na konci cesty nás čaká len guľaté akvárium. Ako som na to prišla? Náhodou som veľmi inteligentná. Dokonca výnimočne inteligentná. Stačí sa pozrieť na deti v mojom veku, už teraz som ďaleko pred nimi. Keďže nechcem, aby si ma ľudia veľmi všímali, a som z rodiny, v ktorej sa inteligencia považuje za najvyššiu hodnotu a nadané dieťa by v nej nikdy nenechali na pokoji, snažím sa v škole veľmi nepredvádzať, no aj tak som vždy najlepšia z triedy. Mohli by ste si myslieť, že hrať sa na normálne inteligentné dievča je ľahké, keďže mám dvanásť rokov a som na úrovni študentky v prípravke na vysokú. Kdeže! Je ohromne náročné vyzerať hlúpejšia, než v skutočnosti som. Ale v istom zmysle mi to bráni umrieť od nudy: vždy, keď nemusím venovať čas tomu, aby som sa niečo naučila alebo niečo pochopila, využívam ho na napodobňovanie štýlu, odpovedí, postupov, záujmov a malých chýb, ktorých sa dopustia normálni žiaci. Čítam všetko, čo Constance Baretová, druhá najlepšia v triede, napíše na matematike, francúzštine a dejepise, a tak sa od nej učím: na francúzštine sled koherentných a pravopisne správnych slov, na matematike je to mechanická reprodukcia operácií, ktoré nemajú zmysel, a na dejepise sled logicky poprepájaných udalostí. No aj v porovnaní s dospelými som oveľa bystrejšia než väčšina z nich. Tak to jednoducho je. Nie som na to nejako špeciálne hrdá, pretože to nie je moja zásluha. No jedna vec je istá – nikdy neskončím v guľatom akváriu. Toto rozhodnutie je výsledkom dôkladných

úvah. Aj taký človek, ako som ja, inteligentný, nadaný na štúdium, výnimočný a v porovnaní s ostatnými na vyššej úrovni, má už svoju životnú cestu vopred naplánovanú. Je to na zaplkanie: zrejme nikomu nenapadlo zamyslieť sa, že ak je život absurdný, potom je predsa jedno, či v ňom človek uspeje, alebo nie. Je to len pohodlnejšie. Okrem toho som presvedčená, že múdrosť úspech len strpčí, zatiaľ čo priemernosť stále dúfa v niečo lepšie.

Takže som sa rozhodla. Čoskoro prestanem byť dieťaťom a napriek presvedčeniu, že život je jedna veľká fraška, pochybujem, že dokážem vydržať až do konca. Hlboko v nás sme naprogramovaní tak, aby sme verili tomu, čo neexistuje, pretože sme živé bytosti, ktoré nechcú trpieť. Tak teda plytváme svojimi silami na to, aby sme sami seba presvedčili, že existujú veci, ktoré stoja za námahu, a že kvôli nim má život zmysel. Hoci som veľmi bystrá, netuším, ako dlho ešte dokážem odolávať tejto biologickej tendencii. Až sa raz dostanem do kolotoča dospelých, budem ešte schopná čeliť pocitu absurdnosti? Pochybujem. Preto som sa rozhodla: na konci tohto školského roka, šestnásteho júna, v deň svojich trinástych narodenín, spácham samovraždu. Ale pozor, neurobím to teatrálne, akoby to bol nejaký odvážny alebo protestný čin. Všetko chystám tak, aby nikto nič netušil. Dospelí majú k smrti hysterický vzťah, nafukujú ju, robia z komára somára, a pritom je to tá najbanálnejšia vec na svete. Nezáleží mi však na samotnom akte, ale na tom, ako bude vykonaný. Moja japonská stránka sa evidentne prikláňa k seppuku. Keď hovorím o svojej japonskej stránke, myslím tým svoju lásku k Japonsku. Som vo štvrtom ročníku a Japonsko ma